

Warszawa, dnia 15 października 2021r.

Opinia prawna

**dot. interpretacji oraz zastosowania do czasu pracy diagnosty laboratoryjnego
przepisu art. 98 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej
(Dz.U. z 2021r., poz. 711).**

Podstawa prawna:

- 1) Ustawa z dnia 27 lipca 2001r. o diagnostyce laboratoryjnej (Dz.U. z 2021r., poz. 866);
- 2) Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2021r., poz. 711);
- 3) Ustawa z dnia 26 czerwca 1974r. Kodeks pracy (Dz.U. z 2021r., poz. 1162 z późn. zm.);

Zasygnalizowany problem prawny:

Do Biura Krajowej Izby Diagnostów Laboratoryjnych wpłynęło zapytanie prawne, w którym został zasygnalizowany problem prawny dot. uprawnień diagnosty laboratoryjnego do wynagrodzenia z tytułu gotowości do pracy pod telefonem w miejscu zamieszkania. W opisie stanu faktycznego przedmiotowej sprawy wyjaśniono, że diagnosta laboratoryjny jest zatrudniony w samodzielnym publicznym zakładzie opieki zdrowotnej. W związku z pracą w laboratorium pracuje od poniedziałku do piątku w miejscu zatrudnienia w godzinach od 07:00 do 19:00, a od godz. 19:00 do 07:00 w dni powszednie oraz w soboty, niedziele i święta całodobowo pełni gotowość w miejscu zamieszkania i jest wzywana przez pracodawcę do wykonania badań w laboratorium. Pracodawca dokonuje wypłaty wynagrodzenia tylko za godziny pracy diagnosty laboratoryjnego w laboratorium. Pracodawca wypłaca dodatkowo wynagrodzenie za 150 nadgodzin pracy w laboratorium. W przypadku większej liczby nadgodzin pracodawca udziela diagnostyce laboratoryjnej czasu wolnego od pracy.

Ocena prawna:

Na wstępie niniejszej opinii prawnej przypomnieć należy, iż zawód diagnosty laboratoryjnego podobnie jak zawód lekarza i lekarza dentystry to regulowany, samodzielny zawód medyczny. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej w art. 2 pkt 2 definiuje osobę wykonującą zawód medyczny jako osobę uprawnioną na podstawie odrębnych

przepisów do udzielania świadczeń zdrowotnych oraz osobę legitymującą się nabyciem fachowych kwalifikacji do udzielania świadczeń zdrowotnych w określonym zakresie lub w określonej dziedzinie medycyny. Świadczenia zdrowotne w myśl art. 2 pkt 10 w/w ustawy to działania służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania. W opinii Krajowej Izby Diagnostów Laboratoryjnych przepisami odrębnymi regulującymi kwestie prawne dot. wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego jako regulowanego, samodzielnego zawodu medycznego stanowią przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2001r. o diagnostyce laboratoryjnej.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 w/w ustawy z dnia 27 lipca 2001r. o diagnostyce laboratoryjnej wykonywanie zawodu diagnosty laboratoryjnego polega na wykonywaniu czynności, o których mowa w art. 2 w laboratorium. Czynności diagnostyki laboratoryjnej zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001r. o diagnostyce laboratoryjnej obejmują:

- 1) badania laboratoryjne, mające na celu określenie właściwości fizycznych, chemicznych i biologicznych oraz składu płynów ustrojowych, wydzielin, wydaliny i tkanek pobranych dla celów profilaktycznych, diagnostycznych i leczniczych lub sanitarno-epidemiologicznych;
- 2) mikrobiologiczne badania laboratoryjne płynów ustrojowych, wydzielin, wydaliny i tkanek pobranych dla celów profilaktycznych, diagnostycznych i leczniczych lub sanitarno-epidemiologicznych;
- 3) działania zmierzające do ustalenia zgodności tkankowej;
- 4) wykonywanie oceny jakości i wartości diagnostycznej badań, o których mowa w pkt 1–3, oraz laboratoryjnej interpretacji i autoryzacji wyniku badań;
- 5) działalność naukową i dydaktyczną prowadzoną w dziedzinie diagnostyki laboratoryjnej.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001r. o diagnostyce laboratoryjnej laboratorium jest zakładem leczniczym podmiotu leczniczego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej. Zakład leczniczy jest w myśl art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej jednostką lokalną w rozumieniu art. 42 ust. 4 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 443 i 1486), dla której nie sporządza się odrębnego bilansu, chyba że podmiot leczniczy postanowi inaczej w regulaminie organizacyjnym, o którym mowa w art. 24.

Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej do podmiotów leczniczych zalicza m.in. samodzielne publiczne zakłady zdrowotne (art. 4 ust. 1 pkt 2). W opinii Krajowej

Izby Diagnostów Laboratoryjnych czas pracy pracowników podmiotów leczniczych, tym pracowników zatrudnionych w podmiotach leczniczych i wykonujących zawód diagnosty laboratoryjnego regulują przepisy Działu III (art. 93 – art. 99a) ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej. Zgodnie z art. 95 ust. 1 tej ustawy pracownicy wykonujący zawód medyczny i posiadający wyższe wykształcenie, zatrudnieni w podmiocie leczniczym wykonującym działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, mogą być zobowiązani do pełnienia w zakładzie leczniczym tego podmiotu dyżuru medycznego. W literaturze prawniczej wskazuje się, „że zobowiązanie pracownika podmiotu leczniczego do pełnienia dyżuru medycznego ma charakter polecenia pracodawcy. Takie polecenie nie wymaga szczególnej formy. Zobowiązanie do pełnienia dyżuru medycznego może mieć charakter indywidualnego polecenia adresowanego wyłącznie do konkretnego pracownika ze wskazaniem godzin jego dyżuru” (por. Dercz Maciej, Rek Tomasz, Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, Komentarz do art. 95, Wyd. III, WKP 2019).

Zgodnie z art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej pracownicy, o których mowa w art. 95 ust. 1, mogą zostać zobowiązani do pozostawania w gotowości do udzielania świadczeń zdrowotnych. Za każdą godzinę pozostawania w gotowości do udzielania świadczeń zdrowotnych przysługuje wynagrodzenie w wysokości 50% stawki godzinowej wynagrodzenia zasadniczego (ust. 2). Godzinową stawkę wynagrodzenia zasadniczego oblicza się, dzieląc kwotę miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego wynikającą z osobistego zaszeregowania pracownika przez liczbę godzin pracy przypadających do przepracowania w danym miesiącu. (ust. 3). W przypadku wezwania do podmiotu leczniczego zastosowanie mają przepisy dotyczące dyżuru medycznego (ust. 4).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego w zakresie dotyczącym instytucji dyżuru medycznego (wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 lutego 2020 r., sygn. akt I PK 236/18) wskazuje się, że:

- 1) *Dyżur pod telefonem w rozumieniu art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 295) uprawnia pracownika (w tym ordynatora oddziału) do wynagrodzenia za czas pozostawania w gotowości do udzielania świadczeń zdrowotnych (art. 98 ust. 2 tej ustawy);*
- 2) *Pojęcie gotowości do udzielania świadczeń zdrowotnych oznacza pozostawanie w dyspozycji pracodawcy nie w samym podmiocie leczniczym, lecz w innym wybranym przez pracownika miejscu. Pozostawanie w gotowości do udzielania świadczeń zdrowotnych na podstawie art. 98 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej i w*

konsekwencji prawo do wynagrodzenia jest ściśle powiązanie z regulacją art. 95 tej ustawy, która wyraźnie określa, że dyżur medyczny odbywa się w zakładzie leczniczym i dotyczy stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych. Regulacja z art. 98 tej ustawy powinna być stosowana ściśle, gdyż z jednej strony może ingerować w czas wolny pracownika, czyli sama gotowość do udzielania świadczeń zdrowotnych może być obok lub zamiast dyżuru medycznego, który już z definicji art. 95 ust. 2 omawianej ustawy jest wykonywany poza normalnymi godzinami pracy. Ponadto musi mieć racjonalne uzasadnienie, gdyż zakład leczniczy za samo pozostawanie w gotowości do udzielania świadczeń wypłaca 50 % stawki godzinowej wynagrodzenia zasadniczego. Aspekt racjonalności wykorzystania przedmiotowej instytucji jest więc ściśle powiązany z obowiązkiem pracodawcy w postaci organizowania pracy, zarówno w sposób zapewniający pełne wykorzystanie czasu pracy, jak i w sposób prowadzący do osiągnięcia przez pracowników wysokiej wydajności i należytej jakości pracy;

- 3) Instytucja gotowości do pracy jest odmiennym rodzajem dyspozycyjności pracownika w porównaniu z czasem pracy czy dyżurem i z istoty swej najmniej ogranicza pracownika w dysponowaniu swoim czasem. Jednak jeżeli owa gotowość nie podlega ograniczeniu do jakiegoś limitu, może dojść do naruszenia prawa do ochrony życia prywatnego pracownika;*
- 4) Pisemne polecenie zobowiązujące ordynatora oddziału i jego zastępcę do pełnienia naprzemiennie dyżurów na wezwanie – stanowi wyraz kompetencji, a zarazem obowiązku pracodawcy właściwej organizacji pracy oraz właściwej organizacji czasu pracy. Z drugiej strony, nawet brak wezwań nie może tłumaczyć pozbawienia dyżurującego pracownika prawa do wynagrodzenia za wykazaną gotowość do udzielania świadczeń.*

W opinii Krajowej Izby Diagnostów Laboratoryjnych zaprezentowane stanowisko Sądu Najwyższego ma odpowiednie zastosowanie do osoby wykonującej zawód diagnosty laboratoryjnego jako regulowanego, samodzielnego zawodu medycznego w podmiocie leczniczym funkcjonującym w formie samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej.

Odpowiadając na zasygnalizowany problem prawny w opinii Krajowej Izby Diagnostów Laboratoryjnych w przedstawionym w zapytaniu prawnym stanie faktycznym sprawy zastosowanie znajduje omówiony wyżej przepis art. 98 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej. Wskazany przepis przewiduje, że za każdą godzinę pozostawania w gotowości do udzielania świadczeń zdrowotnych przysługuje pracownikowi podmiotu leczniczego, w tym osobie wykonującej zawód diagnosty laboratoryjnego

wynagrodzenie w wysokości 50% stawki godzinowej. Warunkiem jednak skorzystania z tego uprawnienia przez w/w grupę pracowników jest uprzednie zobowiązanie przez pracodawcę pracownika podmiotu leczniczego wykonującego zawód medyczny, w tym diagnostę laboratoryjnego do pozostawania w gotowości do udzielania świadczeń zdrowotnych. Na gruncie dyspozycji art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej zobowiązanie pracownika podmiotu leczniczego wykonującego zawód medyczny do pozostawania w gotowości do udzielania świadczeń zdrowotnych jest co do zasady uprawnieniem a nie obowiązkiem pracodawcy.

(-) Rafał Marchewka

Radca prawny

Wa - 6043